

LIETUVOS ŽEMĖS ŪKIO AKADEMIJA

Lietuvos žemės ūkio akademija

Kaunas, 1962 m.

AŠTUNTOSIOS DĖSTYTOJŲ MOKSLINĖS KONFERENCIJOS PRANEŠIMŲ TEZĖS

KAUNAS

1962

Atsakingi redaktoriai -
ž.o.mokslų kand. V.ANTANAITIS ir
ž.o.mokslų kand. A.PETKEVIČIUS.

Ing. T. BITVINSKAS

MEDYNŲ EINAMOJO PRIEUGA IR KLIMATINIAI FAKTORIAI

Medynų einamosios prieaugos nustatymo tikslumas priklauso nuo panaudotos formulės, paimtų modelių (gręšimų) skaičiaus ir nuo eilės kitų, įvairių autorių geriau ar blogiau ištyrinėtų, priežasčių.

Medynų einamosios prieaugos dydžiai priklauso nuo medžių veislės, amžiaus, augimvietės bei skalsumo, nuo vykdomų sklype ūkininių priemonių. Tačiau nustatyta, kad medynuose su, palyginti, vienodais taksaciniais elementais prieaugų dydžio svyravimai yra gana dideli. Nagrinėjant atskirų faktorių (pvz. nusausinimo) įtaką medynų prieagai, tyrinėtojai dažnai kyla klausimas, ar jis teisingai nustatė tyrinėjamo faktoriaus reikšmę. Ir šios abejonės dažnai esti ne be pagrindo, kai susiduriama su klimatinio faktorių įtaka medynų prieagai.

Siekiant ištirti medynų prieaugos priklausomybę nuo klimatinio faktorių, įvairiose respublikos vietose buvo renkami duomenys: 1953 m. Biržų girioje, 1958 m. - Smalininkų miškuose, 1957 - 1959 metais - Kauno apylinkėse. 1960 - 1961 metais tyrinėjant einamąją prieaugą miškotvarkoje, surinkti duomenys Kauno, Rokiškio, Zarasų, Švenčionių, Varėnos miškų ūkiuose, Dubravos tyrinimo stotyje.

Darbo metodika. Atskiruose sklypuose ir tyrimų bareliuose prieaugos grąštų buvo nustatoma medžių prieauga 1

skorameni. Gręšinių skaičius bareliuose įvairus - nuo 20 iki 100. Paimti Preslerio grąštų prieaugos pavyzdžiai išanalizuojami 0,1 mm tikslumu kiekvieną metų atskirai. Duomenys apibendrinami barelių ribose, o vėliau palyginami, įvedamos patalpos dėl natūralaus medžių rėvių siaurėjimo medynui senstant; absoliutus prieaugų dydžiai išreiškiami procentais.

Tokiu būdu sutvarkytus duomenis lengva palyginti ir apibendrinti pagal veisles, augimvietes, miško tipus, bonitetus bei vietas.

Šiuo metu mes turime išanalizavę ir apibendrinę daugiau kaip 1000 medžių gręšinių, kurie apima laikotarpį nuo 20 iki 150 metų. Turime surinkę ir analizuojame dar daugiau kaip 3000 gręšinių, paimtų iš 80 tyrimo barelių.

Einamąją prieaugą pavaišduoja pateikiama lentelė ir grafikas. Daugiametinis prieaugų vidurkis laikomas 100 procentų. Pateikiami vidutiniai duomenys iš 7 tyrimo barelių, išskirtų Kauno apylinkių melyniniuose - kiškiakopūstiniuose pušynuose.

Vidutinė einamoji prieauga dešimtmečiais (proc.)

1919-1928 m.	1929-1938 m.	1939-1948 m.	1949-1958 m.
101,5	97,0	97,0	99,0

1924-1933 m.	1934-1943 m.	1944-1953 m.
94,0	93,5	109,5

Vidutinė einamoji prieauga penkmečiais (proc.)

1919- 1923 m.	1924- 1928 m.	1929- 1933 m.	1934- 1938 m.	1939- 1943 m.	1944- 1948 m.	1949- 1953 m.	1954- 1958 m.
105,0	98,0	90,5	104,5	83,0	111,0	108,0	90,5

Iš šių duomenų matyti, kad einamoji prieauga, apskaičiuota dešimtmečiais, svyruoja nuo +9,5 iki -6,5 procento. Didžiausi svyravimai 40-ties metų laikotarpyje pasiekia 17 procentų (1934-1943 metais 93,5 proc., 1944-1953 metais 109,5 proc.).

Apskaičiuoti penkmečiais einamosios prieaugos svyravimai dar didesni. Kaip matyti iš lentelės, čia prieaugų svyravimai pasiekia nuo +11 iki -17 procentų, o patys kraštiniai svyravimai siekia 33,5 proc.

Prieaugų svyravimas atskirais metais pasiekia dar didesnių dydžių - nuo -38 iki +21 proc., taigi svyruoja 60 proc. ribose.

Šie vidutiniai duomenys paimti iš 7 barelių. Atskiruose bareliuose prieaugų svyravimai esti žymiai didesni.

Klimatinių faktorių įtaką medynų prieagai nagrinėja taip pat Latvijos TSR miškininkai. Tačiau jie, kiek mums yra žinoma, nagrinėja tik paskutiniųjų 30 metų laikotarpio prieaugas.

Iš turimų duomenų jau galime padaryti šias išvadas:

1. Atskirų medynų einamoji prieauga periodiškai didėja, arba mažėja.

2. Periodinis prieaugų kitimas daugiausia priklauso nuo klimatinų faktorių komplekso veiklos. Tie patys dėsningumai pastebimi ne tik atskiruose medynuose, bet visoje respublikos teritorijoje.

3. Nustatant ūkinių priemonių efektyvumą ir įvertinant miškų ūkiui įvairių kenkėjų padarytą žalą, reikia būtina atsišvelgti į bendruosius medynų prieaugų dėsningumus. Šiuo atveju labai naudinga turėti kuo smulkesnę prieaugos analizę, daugeliu atvejų - iki analizės pamečiui.

4. Norint gauti eiląs medynų einamosios prieaugos vidutinę reikšmę (tai, pvz., turi didelę reikšmę apskaičiuojant einamąją prieaugą miškotvarkoje, sudarant einamosios prieaugos procentines ir absoliutinių dydžių lenteles), reikia einamąją prieaugą apskaičiuoti ne mažiau kaip iš dešimties rėvių dydžio.

5. Už praėjusį 40-100 metų laikotarpį bus galima sudaryti patikimas prieaugų dėsningumų kreives atskiroms pagrindinėms medžių veislėms ir augimvietėms. Tokios kreivės žymiai palengvins miško tyrinėtojų darbą.

6. Einamosios prieaugos kintamumo tyrinėjimai, nustatant blogo ir gero augimo periodų trukmę, leis atlikti tam tikrą prieaugų prognozavimą artimiausiam dešimtmečiui.

7. Neišnagrinėjus medynų einamosios prieaugos priklausomybės nuo klimatinų faktorių, negalima atlikti jokių tyrimų, kurie yra paremti medynų einamąja prieauga.

Lietuvos "Miškoprojektas"